

մէջ զգացական տանջանքներ, ալ կ'ան, ու
բանցմով կը տառապին դատապարտեալներ
բռնաժամակներու, Արդարեւ քերթերու
նախնաժամակներու և խօսքը, անհնար է
ըսել թէ արեւէ զգացի համարը քրոնոս քան
մը տակցին Ապարիտը հագնական վաշխա-
ներուն վրայ, քայքայ նախը կ'ընտր
խորիւր ցոսեկտան և քանդակներուն վրայ
որովհետեւ քրիստոսը բացառականը բռնաժ
ըլլալով անոր քրտոս արջպի մը ցուելու և
տաղնապնէր Կառլցտայն, միշտ անը կը
մնայ զգալի տանջանքներու թնաւ ապ
բննն տնտայի չէ ընդունիլ իրականութե-
թիւնը զգալի տանջանքներուն, սղունք
հաւաքի և որդով կը պատկերացունի Որ-
դով սովորական է խնդի խայթը իմանալ
իսկ հաւրը կը ներկայացնէ լրտմն աւսմ
փոփոխը բոլոր զգալի տանջանքներուն

264. ԶԳԱԼԻ ՖԱԼԱՆԻՎ. Դժոխքի
զգալի հաւրը տուի՞ր կ'ըլլայ ինչ ինչ դժու-
աւարութեանց, որոնց մէջ առաջինը այն
կը համարուի թէ ինչպէս անհիւթական
հոգիները կրնան տանջուիլ նիւթական
հաւրէն: Բայց այդ դժուարութիւնը, որ
յաճախ կը յաժի բերաններու մէջ, աւելի
չտոգմեկաններու գրութեանը գէտ կ'ընայ
ուղղուիլ, վասնզի անանք նիւթական հաւր
փնթաղանքն դժուարութիւն մէջ և յարութե-
նէն ապ արաւորայք կ'սրկին կը տանին հա-
ղիները, մինչ միւր հնազանդ գրութեան
մէջ գժուարութեան չկայ այդ մասին
քանի որ անոր մէջ փնթաղի թէ դատար-
տանի համար յարութիւն առած մեղաւոր-
ները կը տանջուին գեհնանին հաւրովը:
Բայց այն առին և կը Գարցոսի թէ ինչ
կրնայ է այդ որ անպարտէն կը վառի և
որովհէտ քրտմաւ, ինչով կ'արժանի, ին-
չով կը անանի: Թէպէտ ոչ մէկ պէտք
կայ բաղդաւանը յետ յարութեան կոցու-
թիւնը ներկայի պահանջներուն հետ, սա-
կայն և աշնպէս պէտք է տակցնել թէ
գժոխքի համար յիշատակուած բոլոր մաս-
րամիտութիւնները և կիզիչ հար, կըր-
ճըտում աստմանց, չըստիկնել խաւար,
տանաքնմաւ մարահաղութիւն, ահապալի
տեհալներ, կապանք, կատանք — ամէնքն
որ աշխարհական բացատրութիւններն են
իմանալի պատիւներուն:

265. ՓԱՍՑ ՅԱԼԻՏԵՆԱԿԼՆՈՒԹԻԱՆ,
Թէ՛ պատիւներուն և թէ՛ հրանաթեանց
բայց մասնաւոր, պատիւներուն յաւաքե-
նախնաթեան համար սարիչ բան չենք
կրնաք լսել մենք թէ ոչ քաղիչ ճշմար-
տութեան յարանաթիւնը այն վարկեան
ներէն, զորաւ քանիցս յաւաք թերինք և
մենքն աւելի՛ հարկ չէ հակադրել հաս-
պատեց նիւթին հակադրանքներէն գառե-
լով, և ըսեալով որ քերթական թէ փիլի-
թականցած բանը վախճան ալ պէտք է գե-
նենայ: Ոչ մէկ քնապանակին ճշմարտե-
թիւն չի պահանջը որ աշխարհի հետեւա-
թիւն մը, աւս մէկ կերպով է՝ ապացու-
աւոր թէ անընդունակ է նիւթը անընդ-
հատ աւականութեան, որ սովորական
չեղաւով յաւաքականութեան կը կոչուի
կամ տակի ստալք բառով՝ մասնականա-
րութիւն: Այդ հասկանալի անցաւոր
այն աշխարհի կը վերադրեն անգէտ-
ները՝ հաստատելով թէ աշխարհի աշնպէս-
այն միայն կը բաղդաւոր, կը առիցա-
զագրուի և կը վերաբարդագրուի շարու-
նականպէս Նախ աշխարհի կատարած ըս-
ով պիտի հասկանանք անոր աշնպէս
այն աշնպէս գրութեան խորագրումը և
արիչ, նոր և տարբերակ գրութեան մի-
փոխանցումը ևս թէ ինչ է լուծուիլ
գիրաւ կը հարկուի, հասկանալի
տեղապահութեան և ներքին կապակցա-
թեանց զգալութեան, աշնպէս որ հարկ չի
փնթաղը արտաքին և աշնպէս որ թիւ
ներու, որոնցմէ յաւաք գոյ ճիւթին ին-
տարբերուն լուծուիլը

1 Բայց թէ որքան արեւելք հնադարում
համար չէ բնաւ ցուցնել ներկայէն, իսկ
ինչ որ աստուին է՝ հաստատուած է
յայտնաթեան հաստատութիւն և քրիստոսե-
տաւքելոց կանխագիտաց վարդապետ-
թիւններով և ալ թէ բնական կամ նիւ-
թական ցուցմաններով:

266. ԱՌԵՏՈՐԱԼԻՆ ՆԿՈՐԱԿՐՈՒԹԻՒՆԸ
Քրիստոսի գաղափարին յարադրութիւն
թեան մէջ պարզապէս յաւաքեանական կը
կոչէ դատաւարանները, քանի որ անոր
զապէս յաւաքեանական կ'ընէ գժոխքին
համար: Բայց կան մասնողներ, որոնք
հիմնուելով աստուածային արդարութեան

վրիժուց լրժան և աստուածային ոգոր-
մութեան յողթանակին, ինչպէս մարգ-
կային գործոց չափաւորութեան փաստե-
րուն վրայ, կը յօտարին ըսել թէ սւր
սւրհմն պիտի անցնի գծախճը, և բոլոր
հոգիները պիտի հասնին երկնային երա-
նութեան: Սակայն այս կարծիքը կը հիմ-
նուի չափաւոր մեղաց անչափ պատիժնե-
րու հետ անհամեմատութեան վրայ, և
չառ հիմնաւոր չէ, որովհետեւ անչափ Աս-
տուծոյ դէմ գործուած չարիքը, ըստ
սուրբ Բանին, անչափ է: Իսկ եթէ կը
հիմնուի աստուածային գթութեան վրայ,
տակւորդ է այդ բարեպաշտական զգոցումն
ալ, զոր կարելի չէ ընդդէմ հանել Քրիս-
տոսի խօսքին որ յաւիտենական որակեց
տանջանքը: Ուստի ընդունելի չէ այդ
կարծիքը, թէ և հիներէն իսկ սմանք ան-
հնար չեն համարած զայն:

267. ՄԻՈՅՆ ԵՐԿՈՒ ՕՐԵՒԱՆՆԵՐ. Մի-
ենոյն նկարագրութեան մէջ երկու են
հոգիներու վերջնական օթեանները, այ-
սինքն ճիշտնք յաւիտենականք և ճառն-
ջանք յաւիտենականք: Ու յաւիտենական
տանջանքները պահուած են անոնց հա-
մար, որոնք ներգործական յանցանքնե-
րով մեղանշած են, որովհետեւ, կ'ըսէ
Պատաւորը, ճիշտեայ և ոչ ետուք ինձ
սուտիւ (Մատթ. ԻԵ. 42): Միւս կողմէ,
ինք՝ Քրիստոս-բռաւ. ճեթէ ոք ոչ ծնցի
ի ջրոյ և ի հողոյ, ոչ կարէ մասնել
յարգայութիւն Աստուծոյ (Յովհ. Գ. 8):
Արդ, անկունք մանուկները և անոնց
նմանները, անկունք մնացած ապուշները
և խելայեղները, մէկ խօսքով՝ ներգոր-

ծական յանցանքի պատասխանատուութե-
ան զերծ մնացած ամէն անձ, որ չունի
ոչ մկրտութիւն՝ որ քառութեան արժա-
նանայ, և ոչ ներգործական մեղք՝ որ
գծախճի մասնուի, ինչ պիտի ըլլան
Հոռովմեղանները այդպիսիներուն համար
կ'ենթադրեն յատուկ տեղ մը, արգայու-
թեան և գծախճի միջեւ, սւր չեն գտնուի
ոչ մէկին երանութիւնները և ոչ միւսին
տանջանքները, և այդպիսի զրկման Բա-
ցոտական վիճակի մէջ հաստատեցին ան-
կունք մանկանց գթութիւնը, և տեղին
անունը կոչեցին Լիւպոս, լատիներէն
բառէն՝ որ կը նշանակէ Աղբ, թերեւ ըսել
ուզելով իբր գաւթի՝ գծախճին եղբայր
Բայց այդ երբորդական տեղը արտաքոյ
կը մնայ այն տեղերէն՝ զորս Քրիստոս
իբրեւ վճռական ցոյց քուտաւ, և ի գէպ
չէ բնաւ յայտնուլ վարդապետութենէն
գուրս նոր Բան մը կողմէ: Կ'իսկ ան-
կունք մանկանց համար, որոնք չունին
ներգործական ոչինչ, կան որ զանոնք
բացարձակապէս կ'ենթադրեն պատապար-
տութեան, սւրինք գծախճի մէջ անոնց
լոկ զրկումի գիրք մը կուտան, և սւ-
րինք կը փափաքին ենթադրել թէ ա-
նոնց համար արտառովոր շնորհք մը պիտի
ըլլայ երկինքը մուտ ունենալ... Բայց
մենք կը բաւականանաք ըսելով թէ
քրիստոնէական վարդապետութիւնը ա-
նոնց համար յայտնուլ ոչինչ ունի, և
անհնար է անյայտ բաներուն համար նոր
յայտնութիւններ տեսնել:

ՄԱՂԱՔԻԱ ԱՐԳԵՊՍ. ՕՐՄԱՆԵԱՆ
(Շարունակելի՝ 26)

Ն Ո Ր Ք Ա Ռ Ե Ա Կ Ն Ե Ր

Հայաստան, գուցէ այսպէս փոքրացար,
Որ տեղաւորուես մեք արեւի մէջ.
Այրուած մատանի պասառիկ դարձար,
Որ վրադ դողանք ծով թղթերի մէջ.

Որ պսղունց հողը թալիսմանի պէս
Մեք կրծքի վրայ կրենք երկիւղած,
Անուրց տալով մաքրուեմք դարձալ
Աւխարհասարած այս ստերի մէջ:

ՍԻԼՎԱ ԿԱՊՈՒՏԻԿԵԱՆ